

Còctel de contes

A cura d'Albert Planelles

i Francesc Vernet

Còctel de contes

A cura d'Albert Planelles
i Francesc Vernet

Educaula62
Col·lecció Educació 62

© els autors i els seus hereus pels textos respectius: 2001
© de la introducció i les propostes de treball: Albert Planelles
i Francesc Vernet
© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u., Educaula62

La primera edició d'aquesta obra va ser publicada per Proa l'any 2001
Primera edició en aquest segell: desembre del 2009
Desena edició: juny del 2019

www.educaula62.cat
educacio@educaula62.cat

Dipòsit Legal: B. 11.482-2019
ISBN: 978-84-15954-68-2

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita
de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa
a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com **ecològic**
i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

Índex

Introducció _____	7
Evolució del conte literari _____	9
Tècniques del conte literari _____	19
Antologia	
Natura, <i>de Narcís Oller</i> _____	29
Parricidi, <i>de Víctor Català</i> _____	35
La Fineta, <i>de Joaquim Ruyra</i> _____	49
La compensació, <i>de Josep Carner</i> _____	57
Mariàngela l'herbolària, <i>de Salvador Espriu</i> _____	63
Història de Carrau, <i>de Josep Pla</i> _____	69
En el tren, <i>de Mercè Rodoreda</i> _____	75
La brusa vermella, <i>de Mercè Rodoreda</i> _____	81
Memòries d'un mirall, <i>de Llorenç Villalonga</i> _____	89
Els Reis, Fatalitat, Esnobisme, <i>de Llorenç Villalonga</i> _____	95
Un crim, <i>de Pere Calders</i> _____	99
Fet d'armes, <i>de Pere Calders</i> _____	103
Amor etern, <i>de Baltasar Porcel</i> _____	107
Balada, <i>de Jaume Cabré</i> _____	113
Carta oberta a la Quimeta Fustagueres i Ripoll, <i>de Tísner</i> _____	117
Te deix, amor, la mar com a penyora, <i>de Carme Riera</i> _____	123
Cartes a l'Avui, <i>de Màrius Serra</i> _____	139
Amor desesperat, <i>de Piti Español</i> _____	147

El cens total, <i>de Manuel de Pedrolo</i> _____	151
L'escombriaire mai no truca, <i>d'Ofèlia Dracs</i> _____	161
Vasectomia precoç, <i>de Germans Miranda</i> _____	171
Propostes de treball _____	177

NATURA

Narcís Oller

L'Eloi estava desesperat. Tot era anar del llit a la finestra i de la finestra al llit per veure sempre el mateix: al llit, la Tuies, seca, estirada i immòbil com una post; a l'hort, les mongetes desfullant-se, esgrogueïdes, escorrent-se canya avall, amb les tavelles més flonges i primes que si les haguessin escaldades.

Redéu, quina tristor! La Tuies vint-i-un dies sense obrir els ulls, ni moure el cos pel seu voler, ni estar una hora sense exhalar «Ic!... ic!... ic!...», aquell gemec de llima fina que tots els de casa tenien clavat al cervell: ara roent com el foc, ara glaçada com la neu, sempre entre la vida i la mort, i amb cada esglai, amb cada sobresalt que els dava!... «Vaja, que ni el metge, ni el manescal, ni el senyor rector, ni el curandero de les Borges, no hi havien entès res. Que sangoneres, que sagnies, que pegats, que cataplasmes, que begudes, que creus, que oracions... Res no li havia fet res. Aquella malastruguesa no la hi trauria ningú del cos: prou estava condemnat a ésser aviat vidu com un dia a morir, prou! Sempre aquell “Ic!... ic!... ic!...”, que ja tenia clavat al cervell; sempre aquella boca badada, més seca i negra que un canyot florit, i aquells ulls tan pregons, i aquell color de pomes agres a la cara; en aquella cara xuclada pel mal, que ja no era sinó pell i os i ni fesomia guardava de la Tuies d'abans!»

I, de la cara, l'Eloi llançava la vista al llarg d'aquell cos eixancarrat com una A, enfonsat dins del matalàs que ni dins d'un motllo, reduït a la menor dimensió de gruix: ni *sombra* de la Tuies d'abans!

—Tan *maca* que era! tan grossa que havia estat!

—Ic!... ic!... ic!...

—Què tens? què et fa mal? No et despacientis. Té: ¿vols un xic de *medecina*?

I, agafant el porronet, li remullava la resseca i negra boca amb un rajolí del cordial, que omplia la cambra de fortor d'èter, fins que la malalta, extenuada, sense forces, en restituïa un xic per no escanyar-se, i, portant als ulls les darreres energies de l'instint de conservació, els badava, i espremia amb ells un prec de misericòrdia. L'Eloi, esporuguit, li aixecava el cap, li torcava els llavis, li dava copets a l'esquena, i, vençut el perill, esquivant a puntades de peu el gat, que eixia de sota el llit, o bé la gallina, que treia pota i cap per l'escletxa de la porta, se'n tornava a la finestra tot nerviós.

—Redéu, quina tristor! Tant de temps enrere sense regar, aquelles mongetes es moririen! Quina grogor! ni tardanies gelades! Tot abrusat de set; la terra, com un vidre; els brots, tots colltorçats. I tantes parades, tant de bé de Déu!... I tenint aigua i podent-les muntar com aquelles del veí, que fa tant de goig! I avui, dissabte, té, avui, que em torna a tocar l'aigua i que la Roseta i el mosso han hagut d'anar a mercat, la Tuies més mala, el metge dient «No et moguis, que se't pot morir», i les hores de l'aigua passant, passant, passant, i el mal encallat, sense anar avant ni enrere. Redéu! redéu! Una setmana més, i aquestes mongetes, sense una abeurada, són mortes, ben mortes! I gasta en metges i apotecaris i curanderos, i contempla com se't perd el fruit d'aqueixes parades, com se't moren les tomaqueres i els melonars, com la secada se't xucla tot el producte que em cal ja no sols per a pagar els que no em saben adobar la dona, sinó per al planter i les llavors del vinent esplet! Contempla-t'ho, Eloi, contempla-t'ho plegat de braços, mentre el mal va fent son fet i, si per al d'aquí dalt no hi ha re-

mei, per al de baix jo encara en tinc!... I l'aigua, i l'aigua es perd! —exclamà, a la fi, cloent els punys i llançant l'esguard a remots confins del cel com buscant conhort a sa desesperació.

Nou o deu parades, en masses amples i llargues com regiments formats en columna d'honor, s'estenien a sos peus marginant el riu d'aquest cantó. Totes eren seves; però quin condol, per a aquell pagès endarrerit que n'esperava el grapat de dobles de quatre necessari per a tirar endavant, veure-les convertides en immens canyar de tardor al mig de les ufanoses i verdes plantades del voltant! Cada canya d'aquelles (i hi eren a mils), desfullada i decantant-se a tort i a dret amb desmai d'inutilitat i d'abandó, era per a l'Eloi una llança que se li clavava al cor. I la comparació de sa dissort amb la bona estrella del veí li removia fins al fons de l'ànima les agrors de l'enveja que la cobdícia satisfeta hauria mantingut estacionàries. «Oh! quin verd més viu que prenien, les parades del veí, al costat de les seves!»

—Ic!... ic!... ic!...

L'Eloi, forassenyat, tornà a guaitar a l'alcova.

—Què tens? què et fa mal? No et despacientis. Té: ¿vols un xic de *medecina*?

Però, en atansar-s'hi amb el porronet en l'aire, li suspèn l'acció un petit ranall...

—Tuies! Tuietes! què tens? —li diu amb dolç accent, mogut per la tendresa que li desperta aquell estat llastimosíssim. Era la companya de sa vida; aquella que dugué a l'altar, ple d'il·lusions i d'esperança; la que li portà al món tots els fills, la Rose-ta, son consol d'avui; la que plorà amb ell tants de fills perduts; la que s'havia escarrassat trenta anys seguits per sostenir la casa.

I estigueren dos minuts, ell mirant-la entendent i esgarriat; ella sense pestanyejar, respirant amb rogall, plana i estirada

com una post. Aquell ranall, de primer feble, llunyà i intermitent, anava accentuant-se, pujant, fent-se continu. Les conques dels ulls se li emmoradien, una suor freda li perlejava damunt dels llavis, als polsos, pel front; el nas se li aprimava i esblanqueïa... «¿Si serien senyals de la mort?»

—Redéu, redéu! I tot sol a casa, i els dels masos veïns també a mercat!

Son esguard, frisós de companyia, s'escampà per l'ample espai enllà enllà de la finestra, oberta de bat a bat com a l'agost que era. Un sol groc, enlluernador, abrusava la plana, en gran part barrada a la vista per atapeïdes masses d'olivers. Sols el sobtat piulet d'algun ocell que volava con sageta, i la pregona remor del proper riu, trencaven el silenci universal d'aquella creació adormida: ni un pet de tralla, ni el ressò d'una esqueïa, ni el grinyol d'una porta, ni el glapit d'un gos, sota aquella pau i soledat solemnes que només el riu gosava interrompre sorollós, arruant en ses aigües la saba robada a l'agonitzant mongetar. I aquest desvergonyit rondineig, ple de rialles i ploralles, sonava a l'orella del pagès com un cant de befa que li oprimia més el cor.

L'home es deixà caure a la cadira de l'espona, desolat i rumiant. Les hores passaven, passaven, emportant-se'n la vida de la dona i la vida de les plantes, no duent a ningú cap esperança, cap consol, res, sinó la mort. I plorant a raig fet, remogut per un determini, l'Eloi s'aixecà:

—Mira, Tuies —li diu—: tu te'n vas, com bona cristiana, resignada, a l'altre món. La Roseta i el mosso són fora. És la tercera tanda d'aigua que em deixo perdre. Si no rego avui, perdem tot el mongetar; però el riu té encara per a les plantes el remei que no ha tingut (redéu! redéu!) el senyor metge per a tu.

La malalta, aquí, badà un ull tristíssim, i encara tingué esma per a fer que sí amb el cap.

—Vull dir que... —afegí l'Eloi ennuegant-se— vull dir que... entre l'esperança i la mort... vaja, que tu, que sempre has mirat tant per la casa i mai no has estat desenraonada... no sé com dir-t'ho, vaja!...

Però la pobra malalta, com concentrant tots els darrers alens de vida, prengué dèbilment la mà de son marit, badà altre cop els ulls, i, *enraonada*, *enraonada* com sempre, l'ànima va a acabar fent que sí, que sí.

—Vull dir... que em perdonaràs.

Que sí, que sí, seguia fent el cap agonitzant de la malalta.

—Déu se t'emporta: això és segur.

Que sí, que sí.

—Ahir et van dar el combregar. ...Si ara et vaig a buscar el senyor rector, també t'he de deixar sola.

Que sí, que sí.

—Un pic Nostre Senyor se t'hagi endut... també t'hauré de vestir: no?

Que sí, que sí.

—Vull dir... Tu sempre has estat enraonada i ja m'entens. Vull dir que... si et vestís ara... saps?... podria dar una abeurada a les mongetes i salvàvem els nostres cabals.

Una espurna de foc, on es podien trobar lluïssors de la santa joia dels màrtirs, lluï en aquells ulls, ja quasi apagats del tot, i l'accent afirmatiu del cap s'accentuà encara més: que sí, que sí.

Llavors, l'Eloi, fregant-se els ulls amb el revés de la mà, obrí la calaixera, i, trobant en el cant del riu accents de generositat i esperança, amortallà sa muller de viu en viu.

Narcís OLLER. «Natura».

Dins: *Contes*. Barcelona: Edicions 62, 1979.